

Byron

Óda Napóleonhoz

Vége - a császár elbukott!
 Világokkal dacolt,
 de fenn ragyogni nem tudott:
 lezuhant: él, de holt!
 Lehetett birtokod ezer,
 Földünk csontokkal lepted el:
 nagyságod semmi volt.
 Lucifer óta senki más
 sorsa nem volt ily rút bukás.

Gonosz szellem! Ki földre hullt,
 azt mért ütni tovább?
 Te önfényedtől elvakult!
 Ki nem fél, látva lát!
 Lehet hatalmad végtelen,
 de megölöd könnyörtelen
 azt is, aki imád.
 Bukásodig ki hitte el,
 hogy a dicsvágy is földre ver?

Nagy lecke volt – ezt nézi mind
 a jövő harcosa,
 elrettentésül sorsod int,
 nem filozófia.
 Uraltad mindenek szívét,
 de hatalmad úgy törve szét,
 mint ősi pagoda,
 vagy vérszobor, nagy vaskirály,
 ki gyenge agyaglában áll.

A hiúságod végletes:
 harc harsogása hajt,
 földengés-hangú győzelem
 új küzdelmedre rajt,
 kardod mindenkit földre ver,
 s jaj annak, aki szót emel:
 levered porba majd.
 Sötét szellem – mily fekete
 a dicsvágy emlékezete!

Te elpusztított pusztító!
 Legyőzött győzelem!
 A mindenkit letaposó

most nincstelen legyen?
Ki császárságról álmodik,
megtartja-e a puszta hit
vagy halálfélelem?
Rablét – vagy hősként hullani...?
Gyáva bátorság dönteni.

Múlt hős, ki tölgyet hasított,
hitte: örök-szabad,
de újra láncra vetve ott,
hogy törjön ki a rab?
Erőd teljében így te is
ledobtad minden láncaid,
de bezártad magad.
Őt erdő vadja ette meg -
de te saját szíved eszed.

A római, ki honfivért
diktátorként kiont,
megelégítvén vad szívét,
végül mégis lemond,
népét megvetve hazatér:
hordták igáját, de miért?
„A szolganép bolond!”
Erénye: csak a szabadon
visszaadott teljhatalom.

Hatalmát unva a spanyol
rózsafüzérre vált,
cserél cellára birtokot,
csuhára koronát,
imát számolgat, vezekel,
hatalmát hogy felejtse el,
hogy megváltsa magát -
inkább ne lett volna soha
se bigott és se despota.

De te? Magadtól nem adod:
villámod elveszik.
Trónod oda későn hagyod:
beteltek bűneid.
Gyáván kapaszkodsz, te Gonosz!
Mégis: bukásod nézni rossz,
hisz senki nem segít.
A világ, Isten zsámolya,
ily szégyent nem hordott soha.

Vért ontott érte a világ,
s most bezárva lakik.

Fogadta trón hódolatát,
és nyalták lábait.
Szép Szabadság! De jó neked:
most látod ellenségedet,
hogyan megalázkodik.
Nála fényesebb név soha
ne legyen földünk zsarnoka!

Így majd iszonyú tetteid
rémhíre megmarad,
nem hírlelik győzelmeid
úgy, mint bukásodat,
másként majd új Napóleon
támad a régi zsarnokon,
s a világ nem halad -
de így? Nap lenni ki akar,
ha éjre vált a diadal?

A hős pora a mérlegen:
akár a sár pora.
Halandóság! Áldott legyen
vak mércéd igaza.
De mégis: amíg a nagyok
szelleme fényesen ragyog,
és ismeri a ma,
őket a gáncs nem érheti:
győzelmük örök, éteri.

Na és az osztrák gyászvirág,
felséges hitvesed?
Oszlja szégyened birtokát,
és ott marad veled?
Térdel-e híred romjain,
te késő bánat, hosszú kín?
Ott van, gyilkos, veled?
Jól vigyázz rá, ha még szeret,
mert ő az összes érdemed.

Siess hát: vár a mord sziget,
ott nézd, hogy fut a hab:
a tenger sosem lesz tied,
a föld nevet: szabad.
A partját mind bejárhatod:
hatalmad ennyi csak, tudod,
és ennyi is marad.
Szólt Korinth pedagógusa -
s emlékezz! Betelt jóslata.

Timur, te! Rab vagy, rab maradsz,
hogyan ízlik ketreced?

Mit gondol most a vad harag?
„Mindenem elveszett”?
Vagy rísz, mint Babilon ura,
s a hatalomvágy tébolya
elvette az eszed?
Ki világot hódoltatott,
hogy bírja ki, hogy most halott?
Vagy Prométeuszként kínod
keserű, de szabad?
Nem könyörögsz, csak elbírod
a sziklát és a sast?
Istensors s ember átkai,
végül ezt kell kiállani -
de viczorog a rab,
büszkén viseli végzetét,
s örül, ha végre jön a vég.

Volt óra, perc, hogy Gallia
világot hódított,
te voltál mindenek ura,
de neked ez se sok,
Marengónál a vad, mohó
mindenre szomjas hódító
győzött, de elbukott,
ha tisztább lettél volna tán,
győztél volna nagyobb csatán!

De császár vágytál lenni te,
bíbor ruhák alatt,
uralmad emlékezete
hátha így fennmarad,
de hol van már fakult ruhád,
s mit szerettél, a cifraság,
vállap, csillag, szalag?
Mondd hát, szegény király-gyerek:
mind elvették csörgőidet?

Kire tekintsen ma a szem,
nagyságra szomjasan?
Hol nincsen véres győzelem,
sem hívság, hasztalan?
Van, igen, egy, csak egy, a hős,
mint Cincinattus, oly erős,
nyugát nagysága – van:
Washington! Föld, szégyelheted,
hogy több ily hős nem született.

Szabó T. Anna fordítása